

DET KONGELIGE
ARBEIDSDEPARTEMENT

Prop. 48 L

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endring i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser (tilpasning av offentlig tjenstepensjon til uføres alderspensjon fra folketrygden)

*Tilråding fra Arbeidsdepartementet 16. desember 2011,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Arbeidsdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til endring i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser. Forslaget gjelder samordning av uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning med alderspensjon fra folketrygden.

I folketrygden overføres uføre fra uførepensjon til alderspensjon fra 67 år. Pensjonistene vil da omfattes av reglene om levealderjustering som ble innført fra 1. januar 2011. I de offentlige tjenstepensjonsordningene får uførepensjonistene alderspensjon når de har nådd aldersgrensen for stillingen, som i mange tilfeller er 70 år. Fram til denne alderen vil disse pensjonistene ha alderspensjon fra folketrygden som blir levealdersjustert og uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning som ikke blir levealdersjustert.

Stortinget vedtok 15. desember 2011 at det skal innføres et tillegg til uføres alderspensjon fra folketrygden som skal gi delvis skjerming for levealdersjustering for personer født i årene 1944–1951, jf. Prop. 130 L (2010–2011) Endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre) og Innst. 80 L (2011–2012). I proposisjonen her foreslås det at dette tillegget skal gå til fradrag i uførepensjon fra tjenstepensjonsordning.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

Bakgrunnen for lovforslaget i proposisjonen her er endringer i reglene om alderspensjon fra folketrygden og fra offentlige tjenstepensjonsordninger i forbindelse med pensjonsreformen.

Nye regler om alderspensjon fra folketrygden ble innført ved lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon). Det ble blant annet innført regler om levealdersjustering av alderspensjonene. Levealdersjustering betyr at når levealderen i befolkningen øker, må en arbeide noe lenger enn tidligere årskull for å få samme pensjon. Ved en gitt utaksalder innebærer levealdersjusteringen dermed at alderspensjonen reduseres når levealderen i befolkningen øker. Reglene om levealdersjustering av alderspensjon fra folketrygden ble gitt virkning fra 1. januar 2011 og påvirker alderspensjonen for personer født i 1944 eller senere.

I forbindelse med tariffoppgjøret i 2009 avtalte tariffpartene å videreføre reglene for tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor med nødvendige tilpasninger til ny alderspensjon i folketrygden. For de lovfestede tjenstepensjonsordningene ble tilpasningene gjennomført ved lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og lov 25. juni 2010 nr. 29 om

endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009).

De offentlige tjenstepensjonsordningene er dermed videreført som såkalte bruttoordninger. Det vil si at ordningene garanterer et samlet brutto pensjonsnivå fra offentlig tjenstepensjon og folketrygden (66 prosent av sluttlønnen). Pensjonen fra folketrygden utbetales fullt ut, mens tjenstepensjonen reduseres (samordnes) med pensjonen fra folketrygden. Alderspensjon fra de offentlige tjenstepensjonsordningene skal imidlertid levealdersjusteres fra 1. januar 2011. Levealdersjusteringen skjer tidligst fra 67 år, og gjennomføres ved at både brutto tjenstepensjon og samordningsfradrag for alderspensjon fra folketrygden levealdersjusteres. Pensjonistene kan få økt brutto tjenstepensjon ved å arbeide etter 67 år, til det er kompensert for effekten av levealdersjusteringen.

Det gjelder en individuell garanti som sikrer årskullene til og med 1958-kullet en pensjon på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved fullt opptjent tjenstepensjon. Garantien anvendes etter at pensjonen er beregnet, levealdersjustert og samordnet, dvs. tidligst fra 67 år.

I Prop. 130 L (2010–2011) Endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre) konstaterer departementet at de som er helt uføre ikke kan motvirke effekten av økt levealder ved å arbeide lenger, slik arbeidssføre har anledning til. Det blir da spørsmål om, og i hvilken utstrekning, uføre skal skjermes for virkningen av levealdersjustering. Departementet mener at det vil være hensiktsmessig å ta stilling til en konkret skjermingsordning i 2018.

Uføre født i årene 1944–1951 fyller 67 år – og går over på alderspensjon – før en slik skjermingsordning kan innføres. Departementet har derfor foreslått en midlertidig løsning der uføre i disse årskullene delvis skjermes for virkningen av levealdersjusteringen. Uføre født i årene 1944–1951 skal fra fylte 67 år motta alderspensjon med et skjermingstillegg som skjærmer alderspensjonen for 0,25 prosentpoeng av virkningen av levealdersjusteringen. Stortinget vedtok et slikt tillegg 15. desember 2011, jf. Innst. 80 L (2011–2012).

En del av disse uførepensjonistene vil ha pensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning (bruttopen-sjon). Det blir da spørsmål om det i disse tilfellene skal samordnes med skjermingstillegget.

3 Høring

Departementet sendte 6. oktober 2011 et forslag til tilpasninger i samordningsregelverket på høring. Høringsfristen var 4. november 2011.

I høringsnotatet viste departementet til at uføre med offentlig tjenstepensjon også blir omfattet av levealdersjusteringen, og at de i likhet med andre uføre ikke kan kompensere for denne virkningen ved å stå lenger i arbeid. Departementet foreslo derfor i høringsnotatet at alderspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning ikke skal samordnes med skjermingstillegget i folketrygdens alderspensjon.

Departementet pekte i høringsnotatet på at ikke alle typer offentlig tjenstepensjon levealdersjusteres fra 67 år. Uførepensjonene er bruttopensjoner som ikke levealdersjusteres, og slike pensjoner ytes i mange tilfeller fram til fylte 70 år. Enke- og enkemannspensjonene i de offentlige tjenstepensjonsordningene levealdersjusteres ikke og ytes livet ut. Disse pensjonene ble lagt om til nettopensjoner fra 2001, men i en overgangstid ytes det fortsatt samordningspliktige bruttopensjoner. Heller ikke pensjoner fra de såkalte personskadetrygdene levealdersjusteres. I høringsnotatet ble det lagt til grunn at personer som mottar en samordningspliktig bruttopensjon som ikke levealdersjusteres, heller ikke har noe behov for skjerming for virkningen av levealdersjusteringen. Departementet foreslo derfor at disse pensjonene skal samordnes med skjermingstillegget i folketrygdens alderspensjon.

Høringsnotatet ble sendt til:

- Akademikerne
- Arbeidsgiverforeningen Spekter
- Arbeids- og velferdsdirektoratet
- Den norske aktuarforening
- Finansnæringens Fellesorganisasjon
- Fornyings-, administrasjons- og kirke-departementet
- Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
- Gabler Wassum
- Garantikassen for fiskere
- HSH
- Kommunal Landspensjonskasse
- Kommunal Forsikringservice
- Kredittilsynet
- KS
- Landslaget for offentlige pensjonister
- Landsorganisasjonen i Norge
- LO Stat
- LO Kommune
- Likestillings- og diskrimineringsombudet
- Næringslivets Hovedorganisasjon

Endring i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser (tilpasning av offentlig tjenstepensjon til uføres alderspensjon fra folketrygden)

- Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening (NARF)
- Norges Farmaceutiske Forening
- Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon
- Norsk Pensjon AS
- Norsk Pensjonistforbund
- Oslo kommune
- Oslo Pensjonsforsikring AS
- Pensjonskasseforeningen
- Pensjonskonsult
- Pensjonskontoret
- Pensjonistpartiet
- Pensjonstrygden for sjømenn
- Sametinget
- Seniorsaken
- Senter for seniorpolitikk
- Sparebankforeningen
- Statens pensjonskasse
- Statens seniorråd
- Statistisk sentralbyrå
- Storebrand Livsforsikring AS, offentlig sektor
- Storebrand Pensjonstjenester
- Unio
- Vital Forsikring Offentlig Sektor
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Følgende instanser har meddelt at de ikke har merknader:

- Arbeidsgiverforeningen Spekter
- Den norske aktuarforening
- Finanstilsynet
- Fornyings-, administrasjons- og kirke- departementet
- Garantikassen for fiskere
- Sametinget

Følgende instanser har hatt merknader:

- Akademikerne
- Arbeids- og velferdsdirektoratet
- Finansnæringens fellesorganisasjon
- Kommunal Landspensjonskasse
- KS
- Landsorganisasjonen i Norge
- LO Stat og LO Kommune (felles uttalelse)
- Oslo kommune
- Pensjonskasseforeningen
- Pensjonsordningen for apotekvirksomhet
- Statens pensjonskasse
- Statistisk sentralbyrå
- Unio
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

De av høringsinstansene som har uttalt seg, støtter forslagene om at alderspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning ikke skal samordnes med

skjermingstillegget i folketrygdens alderspensjon, men at uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning skal samordnes med skjermingstillegget. *Finansnæringens Fellesorganisasjon* mener imidlertid at hensynet til enkelhet kan tale for at hovedregelen inntil videre skal være at ingen ytelser i offentlige tjenstepensjonsordninger samordnes med skjermingstillegget.

Akademikerne, Landsorganisasjonen i Norge (LO), LO Kommune, LO Stat, Unio og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS) legger i sine høringsuttalelser til grunn at også de med graderte uføreytelser skal omfattes av skjermingsordningen. Akademikerne, Unio og YS legger videre til grunn at skjermingstillegget til delvis uføre *ikke skal samordnes bort*.

Akademikerne, LO, LO Kommune, LO Stat, YS og Unio omtaler forholdet mellom skjermingstillegget og den individuelle garantien for opp-tjente rettigheter for mottagere av alderspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning for årskullene født til og med 1958. LO, LO Kommune og LO Stat ber departementet vurdere om ikke skjermingstillegget må holdes utenfor prøving av individuell garanti. Akademikerne, Unio og YS mener at skjermingstillegget bør holdes utenfor ved prøving av den individuelle garantien.

Statistisk sentralbyrå (SSB) peker i sin høringsuttalelse på at samordningsfradragene i enke- og enkemannspensjoner, som etter overgangsregler beregnes som bruttopensjon, ikke levealderjusteres også når alderspensjonen rent faktisk levealderjusteres. Ved overgang til alderspensjon ved 67 år holdes da netto enke- og enkemannspensjon uendret. SSB peker på at det derfor, på tross av at disse pensjonene ikke levealderjusteres, kan stilles spørsmål ved om det skal gjøres fradrag for skjermingstillegget i brutto enke- og enkemannspensjoner.

Arbeids- og velferdsdirektoratet skriver i sin høringsuttalelse at også samordningsfradraget i bruttopensjoner fra personskadetrygd beregnes uten levealderjustering. Direktoratet mener ut fra dette at det ikke er grunnlag for å samordne personskadepensjon med skjermingstillegg i folketrygdens alderspensjon.

Finansnæringens Fellesorganisasjon (FNO), Kommunal Landspensjonskasse (KLP), Pensjonskasseforeningen og Statens pensjonskasse (SPK) har alle synspunkter på tidspunktet for iverksettingen av endringene i samordningsregelverket og peker på de administrative forberedelsene som kreves før det vil være mulig å samordne offentlige tjenstepensjon med skjermingstillegget. FNO mener at virkningstidspunktet tidligst bør

settes til juli 2012. KLP uttaler at de tidligst kan få på plass nødvendige systemendringer for å gjennomføre samordning med skjermingstillegg fra 1. april 2012. Pensjonskasseforeningen foreslår at endringene gis virkning sammenfallende med første ordinære regulering av skjermingstillegget. SPK sier at de tidligst klarer å gjennomføre de nødvendige endringene i løpet av andre kvartal 2012.

4 Departementets vurderinger og forslag

Som departementet har pekt på i Prop. 130 L (2010–2011) Endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre), har uføre ikke mulighet til å kompensere for levealdersjusteringen ved å jobbe lenger. Tillegget i uføres alderspensjon fra folketrygden skal skjerme uføre for en del av effekten av levealdersjusteringen. Departementet viser til at uføre som er medlemmer av offentlige tjenstepensjonsordninger i like liten grad som andre uføre har muligheten til å kompensere for levealdersjusteringen. Disse bør derfor også dra nytte av skjermingstillegget.

Dersom alderspensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger samordnes med skjermingstillegget, vil økt folketrygd gjennom skjermingstillegget motsvares av redusert tjenstepensjon gjennom et samordningsfradrag. Alderspensjonen til medlemmer av offentlige tjenstepensjonsordninger som er uføre, vi da ikke bli skjermet som forutsatt. De høringsinstansene som har uttalt seg om dette, støtter forslaget i høringsnotatet. Departementet foreslår at alderspensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger ikke skal samordnes med skjermingstillegget til uføres alderspensjon fra folketrygden.

Departementet viser til at uførepensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger ytes fram til aldersgrensen og ikke levealdersjusteres. Uføre med offentlig tjenstepensjon omfattes først av levealdersjusteringen når uførepensjonen opphører og de overføres til alderspensjon. Aldersgrensen er som hovedregel 70 år, men er satt lavere i enkelte yrker. Personer som har en aldersgrense på 70 år, mottar en levealdersjustert alderspensjon fra folketrygden fra fylte 67 år, men brutto tjenstepensjon blir ikke levealdersjustert før de uføre blir overført til alderspensjon ved fylte 70 år. Siden samlet pensjon ikke blir redusert ved 67 år, mener departementet at det heller ikke er noe behov for et tillegg i pensjonen for å skjerme for levealdersjusteringen. De høringsinstansene som har

uttalt seg om dette, støtter forslaget i høringsnotatet. Departementet foreslår at uførepensjon fra offentlige tjenstepensjonsordninger skal samordnes med skjermingstillegget til uføres alderspensjon fra folketrygden.

Uføre som etter en overgangsordning mottar en samordningspliktig brutto enke- eller enkemannspensjon, får ikke levealdersjustert brutto pensjonen. Som påpekt i høringen samordnes slik bruttopensjon på en annen måte enn det som gjøres for uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning: samordningsfradraget beregnes med en alderspensjon som ikke levealdersjusteres. Samlet pensjon til uføre som mottar brutto enke- eller enkemannspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning eller pensjon fra personskadetrygdene reduseres derfor med den fulle effekten av levealdersjustering av folketrygdens alderspensjon. Departementet foreslår derfor at brutto enke- og enkemannspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning ikke skal samordnes med skjermingstillegget til uføres alderspensjon fra folketrygden.

Personskadetrygdene yter pensjon etter særlovgivningen om yrkesskadetrygd og krigspensjonering. Personskadetrygdene er bruttopensjoner som samordnes med blant annet pensjoner fra folketrygden. De aller fleste som i dag mottar pensjon fra personskadetrygdene er eldre enn de årskullene som omfattes av skjermingstillegget i folketrygdens alderspensjon. Det vil likevel kunne forekomme enkelte tilfeller, hovedsakelig etterlatte, av uføre i årskullene 1944–1951 som mottar pensjon fra personskadetrygdene. Som påpekt i høringen samordnes pensjon fra personskadetrygdene på samme måte som brutto enke- og enkemannspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning. Departementet foreslår derfor at personskadetrygdene ikke skal samordnes med skjermingstillegget til uføres alderspensjon fra folketrygden.

Ved lov 25. juni 2010 nr. 86 ble det innført en individuell garanti for opptjente rettigheter i offentlige tjenstepensjonsordninger. Flere høringsinstanser har stilt spørsmål om forholdet mellom skjermingstillegget og den individuelle garantien. Departementet viser til at garantien gjelder for personer født til og med 1958 og sikrer en samlet pensjon, etter levealdersjustering, på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved full opptjening. Et medlem av offentlig tjenstepensjonsordning som står i stilling utover 67 år, vil få en høyere alderspensjon fra folketrygden. Denne økningen inngår i prøvingen av den individuelle garantien. Følgelig skal en økning av alderspensjon som skyldes skjermingstillegg til et medlem som er

ufør, inngå i prøvingen av den individuelle garantien på samme måte.

Departementet legger dermed til grunn at det bare er uførepensjon fra tjenstepensjonsordning som skal samordnes med det nye foreslåtte tillegget i uføres alderspensjon. Det foreslås at dette tillegget som hovedregel skal gå til fradrag i tjenstepensjonen. Se lovforslaget § 24 nr. 2 nytt andre ledd første punktum.

I tilfeller der uførepensjonen fra tjenstepensjonsordning er gradert, vil også tillegget i folketrygden være gradert. Dermed skal samordningsfradraget ikke reduseres i forhold til uføregraden. Fradraget må imidlertid begrenses forholdsmessig dersom pensjonisten ikke har full tjenestetid i tjenstepensjonsordningen, i samsvar med de samordningsregler som ellers gjelder. Se lovforslaget § 24 nr. 2 nytt andre ledd andre punktum.

5 Ikrafttredelse

Høringsinstansene som representerer leverandører av offentlig tjenstepensjon peker på at samordning av uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon med skjermingstillegget i uføres alderspensjon krever administrative forberedelser. Kommunal Landspensjonskasse påpeker at feil utbetalt pensjon i perioden fra virkningstidspunkt fram til leverandørene administrativt er i stand til å gjennomføre samordningen, ikke kan kreves tilbake av leverandørene etter samordningsloven § 29.

Departementet har forståelse for disse synspunktene. Effekten av levealdersjusteringen, og dermed også av skjermingstillegget, vil være beskjeden den første tiden. Departementet mener derfor det ikke er av avgjørende betydning at samordningen av skjermingstillegget gjennomføres fra nøyaktig samme tidspunkt som skjermingstillegget utbetales. For at leverandørene av offentlig tjenstepensjon skal få tid til de nødvendige administrative forberedelsene, foreslår departementet at endringen i samordningsloven trer i kraft 1. juli 2012. Det vil innebære betydelige administrative ressurser for tjenstepensjonsleverandørene dersom lovendringen gis virkning fra det tidspunkt skjermingstillegget blir utbetalt. Gitt de svært

små beløpene utbetalt skjermingstillegg vil utgjøre fram til 1. juli 2012 foreslår departementet derfor at endringen i samordningsloven gis virkning fra samme dato. Se lovforslaget del II.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget i denne proposisjonen innebærer at utgiftene til alderspensjon i tjenstepensjonsordningene ikke påvirkes av skjermingstillegget. Utgiftene til uførepensjon i offentlige tjenstepensjonsordninger reduseres noe, men i svært begrenset omfang. Forslaget vil imidlertid kreve tilpasninger i datasystemene hos Arbeids- og velferdsetaten og hos pensjonsleverandørene. De tekniske løsningene i Arbeids- og velferdsetaten håndteres innenfor gjeldende budsjетrammer.

7 Merknader til endringen i samordningsloven

Samordningsloven § 24 nr. 2 gir supplerende regler om samordning av uførepensjon fra tjenstepensjonsordning med alderspensjon fra folketrygden fra 67 år. Nytt andre ledd gjelder samordning med tillegg som gis til uføres alderspensjon fra folketrygden etter folketrygdloven § 19-9 a som delvis skjerming for levealdersjusteringen for personer født i årene 1944–1951. Det følger av *første punktum* at det skal gjøres fradrag for hele skjermingstillegget. Dette gjelder også ved gradert uførepensjon der det ytes et forholdsmessig redusert skjermingstillegg. *Andre punktum* om begrensningsfradraget i forhold til tjenestetiden er i samsvar med det som ellers gjelder ved samordning av pensjon fra tjenstepensjonsordning med pensjon fra folketrygden

Til avsnitt II

Det foreslås at endringsloven skal tre i kraft 1. juli 2012 og gis virkning fra samme dato, slik at leverandører av offentlig tjenstepensjon kan gjøre de nødvendige administrative forberedelser.

Arbeidsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endring i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser (tilpasning av offentlig tjenstepensjon til uføres alderspensjon fra folketrygden).

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endring i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser (tilpasning av offentlig tjenstepensjon til uføres alderspensjon fra folketrygden) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endring i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser (tilpasning av offentlig tjenstepensjon til uføres alderspensjon fra folketrygden)

I

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser skal § 24 nr. 2 nytt andre ledd lyde:

Tillegg til alderspensjon etter folketrygdloven § 19-9 a skal gå til fradrag i uførepensjon fra tjenes-

tepensjonsordning. Fradraget begrenses forholdsmessig hvis pensjonisten ikke har full tjenestetid i tjenstepensjonsordningen.

II

Loven trer i kraft 1. juli 2012.

Tykk: AS O. Fredr. Arnesen. Desember 2011

241491